

Med fokus på mulighetene

Strategiplan for velferdsteknologi i Stjørdal 2020 – 2023

Innhold

1	Velferdsteknologi.....	3
2	Bakgrunn.....	3
2.1	Utdringsbilde	4
2.2	Sentrale føringer.....	5
2.3	Lokale føringer	5
3	Mål	5
4	Stjørdal – Værnesregionen i samarbeid om Velferdsteknologi.....	6
4.1	Trøndelagsløftet.....	6
5	Organisering.....	6
6	Metode	7
6.1	«Samskaping» og veikart	8
6.2	Velferdsteknologiens ABC.....	8
6.3	Superbrukere og sidemannsopplæring	9
7	Disponering av øremerkede midler	9

1 Velferdsteknologi

«Med velferdsteknologi menes først og fremst teknologisk assistanse som bidrar til økt trygghet, sikkerhet, sosial deltakelse, mobilitet, fysisk og kulturell aktivitet. Velferdsteknologi skal styrke den enkeltes evne til å klare seg selv i hverdagen, til tross for sykdom og sosial, psykisk eller fysisk nedsatt funksjonsevne». NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg.

Velferdsteknologi er rettet spesielt mot personer med ulike kroniske sykdommer eller som har nedsatt funksjonsevne. Velferdsteknologi kan også fungere som teknologiske støtte til pårørende og ellers bidra til å forbedre tilgjengelighet, ressursutnyttelse og kvalitet på tjenestetilbudet.

NOU2011:11 Innovasjon i omsorg deler velferdsteknologi inn i fire hovedområder:

1: **Trygghets- og sikkerhetsteknologi** kan bidra til at brukerne opplever trygghet og mestring. Eksempler kan være trygghetsalarm, falldetektorer samt boligalarmer for brann, innbrudd og vannlekkasje. Brukernær teknologi inngår i denne klassifiseringen.

2: **Kompensasjons- og velværeteknologi** kan være tekniske hjelpemidler som for eksempel elektriske rullestoler og omgivelseskontroll. Nye teknologier er robotassistanse og spillteknologi

3: **Teknologi for sosial kontakt** kan gjøre det lettere å komme i kontakt med andre, for eksempel via videokommunikasjon

4: **Teknologi for behandling og pleie** omfatter kommunikasjonsutstyr mellom helsepersonell, elektroniske meldingssystemer og behandlingsutstyr som blodsuktermåler.

2 Bakgrunn

Strategiplan for Velferdsteknologi er utarbeidet for at innbyggere, medarbeidere, ledelse og folkevalgte skal ha et felles utgangspunkt i arbeidet med å implementere velferdsteknologi som en del av det kommunale tjenestetilbudet. Strategiplan for Velferdsteknologi er en kommunal temaplan, og den er knyttet til overordnet helse og omsorgsplan «Omsorg 2036», som igjen er direkte knyttet til kommuneplanens samfunnsdel. Både etat omsorgs delplan og kommuneplanen samfunnsdel blir rullert våren 2020. Nytt for kommunens planverk ved siste rullering er integrering av FNs 17 mål for bærekraftig utvikling, der miljø, økonomi og sosial utvikling settes i sammenheng med kommunens virke.

I Omsorg 2036 er det fremhevet behov for å utvikle og ta i bruk arbeids metoder som fremmer egenmestring og selvstendighet, og yter bærekraftige tjenester i samspill med samfunnets samlede ressurser. Etatens reviderte mål for kommende planperiode: (1)

MÅL

Stjørdal kommune har som en del av Værnesregionen (VR) satset på velferdsteknologi siden 2013. Da startet kommunen som en del av VR prosjektet «Bo Lengre hjemme». Året etter ble Værnesregionen med på «Nasjonalt program for velferdsteknologi», etablert og driftet av Helsedirektoratet, der Fylkesmannen ble knyttet på satsningen gjennom fordeling av tilskudd (2).

Siden 2016 har Stjørdal kommune deltatt i en forsøksordning der man prøver ut statlig finansiering av omsorgstjenestene (SIO forsøket). Stjørdal kommune har omsorgstjenester som er rimeligere enn det Helsedirektoratet finansierer oss for, og dermed har Stjørdal så langt et økonomisk overskudd ved å delta. SIO forsøket har kriterier som begrenser bruk av eventuelt overskudd til formål innen helse og omsorgstjenestene, og innenfor et gitt tidsrom. Av den grunn har Stjørdal kommune en unik mulighet til å blant annet investere i Velferdsteknologi. I et kommunestyre vedtak fra 23.5.2019, PS 37/2019 ble det vedtatt at kommunen øremerker kroner for å implementere og øke bruk av velferdsteknologi som tjeneste. Med det som utgangspunkt har etaten nå utarbeidet «strategiplan for velferdsteknologi».

2.1 Utfordringsbilde

Til grunn for Strategiplan for velferdsteknologi i Stjørdal 2020 – 2023 ligger «Omsorg 2036» og Kommuneplanens samfunnsdel 2019 – 2032. Kommuneplanens samfunnsdel bygger på oppdatert kunnskap og kompetanse på hvordan samfunnet i og rundt oss utvikles; trender, utfordringer og muligheter både globalt, nasjonalt, regionalt og lokalt, som er samlet i flere plan og fagnotater i form av bl.a. statistikk, forskning og erfaring. Å videreutvikle, implementere og øke omfanget av velferdsteknologi som tjeneste er i samsvar med å møte fremtiden på en bærekraftig måte.

Etat omsorg har siden 2013 arbeidet med å implementere hverdagsmestring som arbeidsmetode og velferdsteknologi som tiltak. Det er et stort potensiale i å gjøre brukere i bedre stand til å mestre sin hverdag, og i større grad takle sine utfordringer mere selvstendig, men at kommunen øker omfanget og bruken av velferdsteknologi. Det er potensiale i at flere får mulighet til å ta i bruk ny teknologi både på individ nivå, men også nye brukergrupper. Etat omsorg mener at det er potensiale i at velferdsteknologi blir tiltak tidligere i et brukerforløp.

Samfunnsutvikling og demografisk utvikling er beskrevet i Omsorg 2036 (1). I hovedtrekk ser vi at kommunen utfordres med økt brukergrunnlag blant unge innbyggere under 66 år, samtidig som vi i de neste 20 årene får en dobling av antall innbyggere som er over 67 år. Det blir altså flere innbyggere med flere diagnoser og funksjonsnedsettelse som skal bo og leve trygt og selvstendig i egen bolig. Det vil ikke være mulig å imøtekomme beskrevet utfordringer uten å endre tilnærming, metoder og tiltak. Etaten utfordres på å yte tjenester på en mere bærekraftig måte, der brukere får tjenester etter behov og lovverk. Hverdagsmestring som metode og velferdsteknologi som tiltak er viktig tilnærming til utfordringsbildet. Det er derfor prioritert å øke omfanget av å bruke teknologi til flere, samtidig som vi må utvikle og prøve ut nye teknologiske løsninger.

Skal vi lykkes - må brukere ansatte og ledere være mottakelig og åpen til å bruke mestring som metode og velferdsteknologi som tiltak, i alt større omfang, og så tidlig som mulig i et brukerforløp.

Når vi lykkes - kan ansatte disponere tid på annen måte.

De ulike arbeidsstedene skal ha en gevinstrealiseringsplan, en strategi, på hvordan det skal utføres på en mest hensiktsfull, fremtidsrettet og bærekraftig måte.

Med Strategiplan for Velferdsteknologi 2020 – 2023 til grunn, skal avdelingene ha støtte i systematisk kartlegging av behov, gevinstvurdering og realisering.

2.2 Sentrale føringer

Stortingsmelding nr. 29; «Morgendagens Omsorg» (3) og NOU 2011:11 (?) «Innovasjon i omsorg» anbefaler kommunene å legge til rette for å ta i bruk velferdsteknologi i pleie og omsorgstjenesten. Regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020, «Omsorg 2020» beskriver arbeidet med å utvikle og innarbeide nye og fremtidsrettede løsninger for å møte fremtidas omsorgsutfordringer. Brukerne skal i større grad ha innflytelse over egen hverdag, økt valgfrihet og et tilstrekkelig mangfold av kvalitet og tilbud. Velferdsteknologi er også her et fokusområde for å gi en god og tilpasset tjeneste til våre innbyggere.

Helsedirektoratet, via det Nasjonale Velferdsteknologiprogrammet, har publisert to rapporter med resultater for velferdsteknologi og anbefalinger til kommunene (x og x):

- 1: Første gevinstrealiseringsrapport med anbefalinger (Rapport IS-2416)
- 2: Andre gevinstrealiseringsrapport (Rapport IS-2557)

Kommunene anbefaler kommunene hva de bør prioritere når velferdsteknologi skal integreres i helse- og omsorgstjenestene:

- varsling og lokaliseringsteknologi
- elektronisk medisineringsstøtte
- elektroniske dørlåser
- digitalt natt-tilsyn
- oppgradering av sykesignal/ pasientvarslingsanlegg
- logistikk-løsning for mer optimale kjøreruter og bedre kvalitet på tjenestene

Stjørdal har sammen med VR prøvd ut og opparbeidet erfaringer med flere av de anbefalte teknologiene. Dette er teknologi vi kaller «brukernært utstyr».

2.3 Lokale føringer

Strategiplan for Velferdsteknologi er en kommunal temaplan, og den er knyttet til overordnet helse og omsorgsplan «Omsorg 2036», som igjen er direkte knyttet til kommuneplanens samfunnsdel. Både etat omsorgs delplan og kommuneplanen samfunnsdel blir rullert våren 2020 (1).

Velferdsteknologi i Stjørdal kommune har vært, og er, et samarbeid mellom kommunene i Værnesregionen. I 2017 ble det utarbeidet en felles strategiplan for kommunesamarbeidet spesifikt for velferdsteknologi; «Strategiplan for velferdsteknologi 2017-2020» (2).

3 Mål

Stjørdal kommune har som intensjon å finne framtidsrettede løsninger og legge til rette for bruk av velferdsteknologi, både for å skape trygghet rundt beboere og deres pårørende, men også tilrettelegge for et sikkert og effektivt tjenestetilbud. Velferdsteknologi skal være et av flere tiltak for å møte dagens og morgendagens helse og omsorgsutfordringer. Bruk av velferdsteknologi åpner flere mulighetsrom. Det kan gi mennesker økt mulighet til å mestre eget liv og helse, bidra til at flere kan bo lenger i eget hjem til tross for nedsatt funksjonsevne, og bidra til å forebygge eller utsette institusjonsinnleggelse.

Innen 2023 er Velferdsteknologi:

- En del av tjenestetilbudet i Stjørdal kommune.
- Et tilbud for innbyggere som har behov for tjenester, der velferdsteknologi er et forebyggende tiltak for å forhindre at tjenestebehovet blir større.

Velferdsteknologi bidrar til:

- Bruker er trygg i eget hjem
- Bruker er selvstendig, opplever å mestre sin hverdag,
- Forebygge sykdom og funksjonsnedsettelse
- Bruker har økt livskvalitet og mulighet for sosial aktivitet og deltakelse

Målgruppe: Alle som er brukere av kommunen helse og omsorgstjenester, i alle aldre og i alle livsfaser.

4 Stjørdal – Værnesregionen i samarbeid om Velferdsteknologi

Værnesregionen – VAR IT, VR, som Stjørdal er en del av, har siden 2017 hatt tjenesten «Trygghetspakke» i drift. Trygghets-pakken består av ulike teknologier på

- elektronisk medisindispenser
- digitalt tilsyn
- lokaliseringsteknologi (GPS).
- ulike bevegelses sensorer som varsler ved bevegelser utenfor bestemte områder

I april 2019 åpnet VR Værnes Respons som er responscenter for tekniske varsler fra helsetjenesten i regionen. Etter hvert vil også andre kommuner i og utenfor Trøndelag bli en del av vårt responscenter. Responscenteret er en digital plattform som er anskaffet gjennom en innovativ anskaffelse. Etter at Værnes Respons ble etablert og opprettet har regionen klart å rigge seg til å håndtere de digitale varslene som går til pleie- og omsorgstjenestene. Responscenteret skal ha sitt daglige virke i Helsehuset når det står ferdig i januar 2021. I Responscenteret har varslene integrasjon med elektronisk pasientjournal. Varslene som kommer inn blir videresendt til mobile enheter ute i tjenestene, slik at de kan bli behandlet på en rask og effektiv måte.

Værnesregionen IT (Var IT) koordinerer velferdsteknologi satsingen i regionen, med felles tjeneste utvikling, lagerstyring. VAR – IT står for i dag for lager og klargjøring av de velferdsteknologiske tiltakene vi har, mens kommunene tar hånd om daglig drift med såkalte superbrukere, og for Stjørdal sin del; Hjelpemiddelteknikerne.

4.1 Trøndelagsløftet

Trøndelagsløftet er et samarbeid mellom KS, fylkesmannen, KomUT og Utviklingssentra. Her jobbes det med å hjelpe alle kommuner i Trøndelag til å ha innført velferdsteknologiske tjenester innen 2021. En arbeidsgruppe jobber med å spre kompetanse, knytte det til nasjonale anbefalinger og sette aktiviteter opp mot Helseplattformen. Det arrangeres dagseminar og webinar i regi av Trøndelagsløftet. Alle som jobber med velferdsteknologi i kommunene i Trøndelag kan delta her.

5 Organisering

Stjørdal kommune, etat omsorg, tar grep for å ta i bruk større omfang av teknologi, og for å teste ut og ta i bruk ny teknologi. Etter vedtak i kommunestyret mai 2019 ble det vedtatt å styrke satsningen med 3 mill. kroner.

Virksomhets og avdelingsledere: Å implementere og utøke bruk av velferdsteknologi krever at leder sørger for at det finnes forankring, kultur og rom på hver enkelt enhet for å behøvs kartlegge, prøve ut og ta i bruk teknologien. Ledere er ansvarlige for at det føres skyggeregnskap, og at det legges en plan for gevinstrealisering. Dette rapporteres til etatsjef.

Var – IT: Å koordinere felles satsing for VR-kommunene innen digitalisering av helsetjenestene og se helhetlige løsninger i sammenheng med tjenesteutvikling. VAR- IT legger til rette for at kommunen utnytter eksisterende og nye digitale verktøy, og skal bidra til at sikkerhet og personvern blir ivaretatt.

Velferdsteknolog: Til grunn står behovskartlegging i de ulike avdelingene. Stjørdal kommune har en Velferdsteknolog ansatt til å ha overordnet ansvar i kommunen for å koordinere inntak og utprøvelse av ny teknologi, følge med på utvikling innenfor fagområdet, samordne mellom de ulike aktørene i og rundt kommunen når det gjelder velferdsteknologi.

Superbrukere: Det er ca 30 superbrukere fordelt på alle enheter i kommunen. De har gjennomført en grunnleggende opplæring; Velferdsteknologiens ABC. Det innebærer at de får kontinuerlig oppdatering på utvikling og relevant kompetanse supplement. De kjenner behovet brukerne har, og ser utfordringer og muligheter på hver enkelt enhet.

Forvaltningskontoret: og Hverdagsmestringsteamet: Nye brukersaker blir tatt imot og vurdert av Forvaltningskontoret. Hverdagsmestringsteamet kartlegger bruker tverrfaglig, og vurderer behov for rehabilitering. Forvaltningskontoret fatter vedtak på tjenester. Både Forvaltningskontoret og Hverdagsmestringsteamet har tilstrekkelig kunnskap om mulighetene som ligger i å ta i bruk velferdsteknologi som tjeneste. Det blir anbefalt velferdsteknologi før annen tradisjonell tjeneste settes inn, der dette er hensiktsmessig og forsvarlig. Det må vurderes om behov for vedtak om tvang er nødvendig.

Hjelpemiddelteknikere: Programmerer og installerer teknologi hjemme til bruker.

Smartbo: Kommunens visningsrom for velferdsteknologi har et utvalg av teknologier som kommunen har disponibelt, som kan kjøpes selv eller som kan søkes om hos Nav hjelpemiddelsentral. Her kan studenter og besøk fra andre kommuner komme å se innholdet i Trygghetpakken, samt få demo av utstyr og veiledning.

6 Metode

Når organisasjon og tjenester skal ta i bruk nye metoder, og som i dette tilfellet nye teknologier, så legges det til grunn at arbeids og tjenestesteder går igjennom utviklingsprosesser for å skape forståelse for

- behov for å endre metodikk (demografi, samfunnsutvikling, bærekraft)
- konsekvensene ved å ta i bruk nye metodikk (gevinstrealisering)
- hvordan man endrer metode
- Hvordan ny metode virker, og hvordan det skal gjennomføres.

Ved å ta i bruk velferdsteknologi, kreves det en prosess der man må utforme nye løsninger og tjenester sammen med brukere, pårørende, frivillige og ideelle organisasjoner, arbeidstakerorganisasjoner og næringsliv. Det kreves innovasjonsarbeid både for å kunne drive endringsprosesser, og på å ta det i bruk.

6.1 «Samskaping» og veikart

Samskaping er en tilnæringsmåte og metode for å endre arbeidsmetodikk. Samskaping handler om å invitere inn til likeverdige samarbeidende partnerskap hvor ulike aktører får gi selvstendige bidrag til å definere, designe, implementere og drive fram løsninger sammen med profesjoner, forvaltning og politiske myndigheter. Det er en metode som gir alle en felles forståelse for både utfordringsbilde og mulighetsrommet. Med felles utgangspunkt tror vi det er lettere å komme til gode løsninger som alle interessenter støtter. Med samskaping som utgangspunkt bruker kommunen KSs veikart som verktøy. Veikartet er det første komplette verktøyet som følger innovasjonsprosesser fra A til Å, fra før prosjektet starter, gjennom forankring og forberedelser, via tjenstedesign, overgang til drift og gevinstrealisering med målinger.

Metodikken er generell og kan brukes innenfor alle kommunale sektorer.

<https://www.ks.no/fagomrader/innovasjon/innovasjonsledelse/veikart-for-tjenesteinnovasjon/>

Se illustrasjon under.

6.2 Velferdsteknologiens ABC

KS har i samarbeid med SINTEF og Høgskolen i Sørøst-Norge utviklet en tverrfaglig opplæringspakke for ansatte i de kommunale helse- og omsorgstjenestene; Velferdsteknologiens ABC.

Målet for opplæringen er å gi en forståelse for hvilke utfordringer vi står overfor, *hvorfor* endringer bør skje nå, og *hvilke* roller ansatte har i de ulike fasene av endringsprosessene. ABC-en består av fem emner som bygger på hverandre. Emnene dekker sentrale tema som lovverk og etikk, metoder for kartlegging av brukerbehov og eksempler på teknologiske løsninger som er i bruk i kommunene i dag. Det er også lagt vekt på å vise hvordan kommunene kan teste ut velferdsteknologi i praksis, hva som kreves av oppfølging og evaluering underveis, og hvorfor det er viktig å dokumentere erfaringer fra utprøvingen. Sist tas det opp hva som kjennetegner overgangen fra prosjekt til ordinær drift, og

hvordan hele virksomheten må jobbe sammen for å sikre at nye løsninger tas inn i den ordinære driften på en god måte.

De fem emnene i ABC-en, med linker:

[Introduksjon til tjenesteinnovasjon og velferdsteknologi.pdf](#)

[Fra brukerbehov til ny løsning.pdf](#)

[Lovverk og etikk.pdf](#)

[Utprøving og vurdering av bruk.pdf](#)

[Overgang til drift.pdf](#)

6.3 Superbrukere og sidemannsopplæring

Kommunen satser på å videreføre modellen med superbruker funksjon på de ulike enhetene. Superbrukerne er kommunens nettverk for å implementere Velferdsteknologi i det daglige arbeidet. Det krever at Superbrukerne er dedikerte personer, som er interessert i temaet, og som er budbringere av aktuelle trender både opp og ned i organisasjonen. Det blir arrangert samlinger for superbrukerne 3 – 4 ganger hvert år. Superbrukerne har ansvar for å være drivkraft i både formell og «uformell» opplæring på de ulike enhetene de representerer; såkalt «Sidemannsopplæring». Det foregår parallelt med daglige arbeidet, samtidig, og som, en del av ordinær drift.

Kommunen har tilgang på e – læringsprogrammer som er tilgjengelig for alle ansatte i omsorg. Her er et eget kurs for velferdsteknologi.

7 Disponering av øremerkede midler

Kommunestyret vedtok i møte 23.05.2019 disponering av overskudd fra videreføring av SIO forsøket.

Det ble besluttet av det avsettes et beløp på 3 mill. kroner til brukernær teknologi, i perioden 2019 – 2023. Denne planen er skrevet med hensikt å planlegge og styre hvordan kommunen skal disponere disse 3 mill. kronene til implementering og bredde ut Velferdsteknologi i helse og omsorgstjenestene i kommunen.

1: Etat omsorg gjør en systematisk og fortløpende kartlegging av behov for teknologi – og da fremfor alt innenfor kategorien «brukernær teknologi».

2: Innkjøp av teknologi styres ut fra meldt behov. Kommunen vurderer da fortløpende om det er mest hensiktsmessig å kjøpe eller lease det aktuelle hjelpemidlet.

3: Prioritert teknologi er:

- Trygghetsalarm
- Elektronisk medisin dispenser
- Digitalt tilsyn
- Lokaliseringsteknologi (f.eks. GPS)

4: Hver enkelt avdeling fører regnskap over nytte av innføring av teknologi, et såkalt skyggeregnskap. Det betyr at hver avdeling skal ha oversikt over hvor mye tid de sparer ved innføre teknologien.

5. Hver enkelt avdeling skal ha strategier for å bli bevisst gevinster ved å implementere brukernært utstyr. Avdelingen skal ha en plan på hvordan frigjort tid skal nyttiggjøres.

6: Midler kan brukes på opplærings tiltak til ansatte, og for å implementere metode på avdeling.

7: Det må vurderes behov for å engasjere eller tilsette personer direkte knyttet til å styrke implementeringen.

8: Brukernært utstyr skal tilbys som gratis helsetjeneste.

Trygghetsalarm er ikke definert som en helsetjeneste, og belastes derfor med egenbetaling for bruker.

Referanseliste:

1: Færder kommune: Strategiplan for velferdsteknologi

2: KS: Samskaping + «mange bekker små»

3: Digitaliserings strategi offentlig sektor staten med KS en digital sektor

Felles vikrsomhets arkitektur for kommunal sektor....

Nasjonal portal for bekymringsmelding til barneværnet innført denne uka.

BUFDIR - DIFI